

Till: Justitiedepartementet

Diarienummer: Ju2021/02201

Remissyttrande från: Sveriges Kvinnolobby

Datum och ort: 2021-10-04, Stockholm

Remissyttrande av SOU 2021:43, Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar

Sveriges Kvinnolobby är en obunden paraplyorganisation för kvinnorörelsen i Sverige. Vi verkar för kvinnors fulla mänskliga rättigheter utifrån FN:s Kvinnokonvention och Sveriges jämställdhetspolitiska mål. Vi tackar för möjligheten att yttra oss över betänkandet Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar (SOU 2021:43).

Sammanfattning och övergripande kommentarer

Sveriges Kvinnolobby ställer sig över lag positiv till utredningens förslag. Vi saknar dock ett kvinno- och jämställdhetsperspektiv i stora delar av betänkandet. Trots att de flesta av de brott som berörs framför allt begås av män mot kvinnor och flickor så berörs detta knappt. Nedan följer utvecklade synpunkter om de av utredningens förslag som är särskilt relevanta för oss.

4. Samlagsbegreppet

Sveriges Kvinnolobby tillstyrker utredningens förslag om att lägga till orden ” vaginalt, analt eller oralt” i 6 kap. 1 och 4 §§. Vi vill dock betona att det är viktigt med en könad förståelse av allt sexuellt våld och att de allra flesta våldtäkter begås av män mot kvinnor. Könsneutralitet är således inte ett ändamål i sig, snarare tvärtom. Utredningen resonerar om att ”ageranden som innebär att gärningsmannen med sin hand berör offrets könsorgan, vid en helhetsbedömning, kan vara jämförlig med samlag.” Sveriges Kvinnolobby delar inte denna bedömning. Vi menar att övergrepp som medför olika former av penetration medför ett särskilt trauma och i regel är allvarligare än icke-penetrerande övergrepp.

5. Distansbrotten

Sveriges Kvinnolobby tillstyrker att straffansvaret för sexualbrott enligt 6 kap. 1–6 §§ ska utökas till att omfatta den som genom olaga tvång eller på annat otillbörligt sätt förmår en person som inte deltar frivilligt eller som är under femton år att företa eller tåla en straffbelagd sexuell handling. Förändringen är ett viktigt steg mot att anpassa lagstiftningen för att bättre fånga de allt mer förekommande digitala sexualbrotten. Dock ifrågasätter vi valet av ordet ”tåla”. Det hade varit mer lämpligt att använda begreppen ”uthärda” eller ”genomlida”. I likhet med vad som tidigare nämnts anser vi inte penetrerande övergrepp inte är fullt jämförbara med icke-penetrerande övergrepp.

6. Sexuellt ofredande

Sveriges Kvinnolobby tillstyrker förslaget att dela upp straffbestämmelsen för sexuellt ofredande. Vi vill dock lyfta att också barn mellan 15-18 år är barn som likt yngre barn behöver ett starkare skydd.

Vi menar att det straffrättsliga skyddet gällande sexualbrotten mot barn 15-18 år behöver ses över. Sveriges Kvinnolobby anser att blottning bör kunna vara straffbart även när det inte är riktat mot en specifik person.

7. Utnyttjande av barn för sexuell posering

Vi tillstyrker att straffansvaret för utnyttjande av barn för sexuell posering ska utvidgas till att omfatta situationer då gärningsmannen har försatt barnet i eller utnyttjar att barnet befinner sig i en situation som innebär sexuell posering. Vi beklagar att utredningen genomgående använder formuleringen "barnpornografi", vilket normaliserar sexuell exploatering av barn. I stället bör formuleringar så som "dokumenterade sexuella övergrepp på barn" eller "dokumenterad sexuell exploatering av barn" användas. Vi motsätter oss att det vid mer allvarliga brott som våldtäkt och grov våldtäkt (samt motsvarande brott mot barn) skulle vara rimligt att i vissa fall inte döma för utnyttjande av barn för sexuell posering då detta brott har ett lägre straffvärde. Olika typer av vålds- och sexualbrott mot kvinnor bör inte ge mängdrabatt. Även här saknar vi ett starkare skydd för barn mellan 15-18 år. Vi önskar att det skulle finnas ett rättsligt skydd för barn som befinner sig i pågående utsatthet för sexuell posering.

8. Översyn av straffskalorna i kap. 6 brottsbalken

Sveriges Kvinnolobby delar inte utredningens bedömning om det inte behövs någon generell skärpning av straffen för sexualbrott och ändring av påföljderna för grov våldtäkt och oaktsam våldtäkt. Till skillnad från utredningen anser vi att allmänhetens rättsmedvetande inte har påverkat lagstiftningen eller rättstillämpningen i tillräcklig grad. Vi tillstyrker förslaget om att höja minimistraffen för våldtäkt och grov våldtäkt. Vi kräver ytterligare straffskärpningar och att hela straffskalan ska användas i juridiska processer för samtliga sexualbrott. Det finns redan idag ett exempel på att gärningsmän med framgång hävdar oaktsam våldtäkt snarare än våldtäkt för att få en lindrigare påföljd. Om skillnaden i strafflängd mellan brotten våldtäkt och oaktsam våldtäkt ökar riskerar detta problem att växa. Vi menar därför att även straffet för oaktsam våldtäkt bör skärpas.

Vi motsätter oss slentrianmässiga jämförelser av våldtäkt och andra grova sexualbrott med andra typer av brott. Våldtäkt är ett brott som kränker den personliga integriteten och ger mer långtgående och allvarliga konsekvenser för den som blir utsatt än de flesta andra brott. Vi välkomnar och tillstyrker utredningens förslag om att minimistraffet för köp av sexuelltjänst ändras så att böter tas bort i straffskalan och fängelse blir minimistraff. Det ska inte vara möjligt att köpa sig fri från ett så allvarligt brott som sexköp. Därutöver bör straffskalans maxgräns höjas för att överstiga ett års fängelse. Vi anser också att kravet på dubbelstraffbarhet för köp av sexuell tjänst utomlands bör avskaffas.

9. Spårsäkring

Förslaget om att en ny lag om hälso- och sjukvårdens spårsäkring efter sexualbrott ska införas tillstyrks av Sveriges Kvinnolobby. Arbetet med spårsäkring bör utföras med stor respekt för den utsattas personliga integritet. Sexualbrottsutredningar generellt och arbetet med spårsäkring specifikt måste förbättras för att säkerställa en tryggare och mer rättssäker rättsprocess för våldsutsatta och för att

SVERIGES KVINNOLOBBY

fler förövare ska kunna fällas. Det måste finnas förståelse för att våldsutsattas reaktioner kan variera och yrkesverksamma måste kunna möta den utsattas medicinska och emotionella behov. All form av spårsäkring bör ske så nära in på brottet som möjligt med hänsyn till den brottsutsatta. Det är oacceptabelt att endast 5 av 100 anmälda våldtäkter som leder till fällande dom. Vi har ingenting att tillägga vad gäller vem som är ansvarig för spårsäkringen, vi vill betona vikten av att arbete sker på ett systematiskt och likvärdigt sätt i hela landet.

Clara Berglund, generalsekreterare, Sveriges Kvinnolobby